

Ekonomiska grundbegrepp och resultatanalys

Ekonomi och organisation, LMU450

Chalmers tekniska högskola
Susanne Kullberg
(susanne.kullberg@chalmers.se)

Ekonomidelens övergripande teman

- Ekonomiska grundbegrepp och resultatplanering (kap 1-3)
- Produktkalkylering, del 1 & 2 (kap 3-5)
- Investeringskalkylering (kap 7-8)
- Årsredovisning och finansiell analys, del 1 & 2 (kap 9-10)

Innehåll

- Marknadsekonomi – industriell ekonomi
- Intressentmodellen
- Företagets omvärld – regelverk
- Ekonomiska grundbegrepp
- Resultatanalys
- Resultat
 - Beräkning
 - Diagram
- Känslighetsanalys
- Död zon

Lärandemål

- Använda och förklara grundläggande ekonomiska begrepp.
- Utföra enklare ekonomiska kalkyler för produkter och planering av resultat
- På en grundläggande nivå förstå vad en marknad är samt hur marknadens egenskaper påverkar företagens situation.

EKONOMI – att hushålla med
tillgängliga (begränsade) resurser

OLIKA TYPER AV EKONOMI

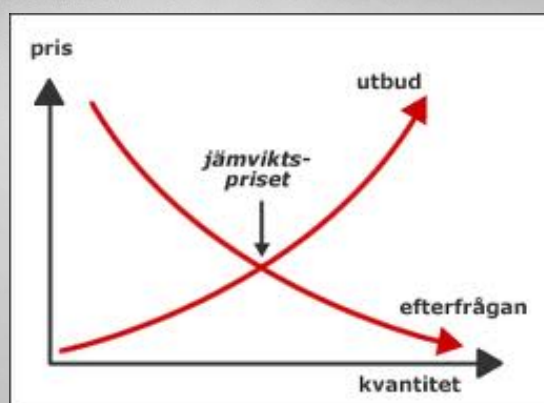
- Privatekonomi
- Företagsekonomi
 - Industriell ekonomi
- Nationalekonomi

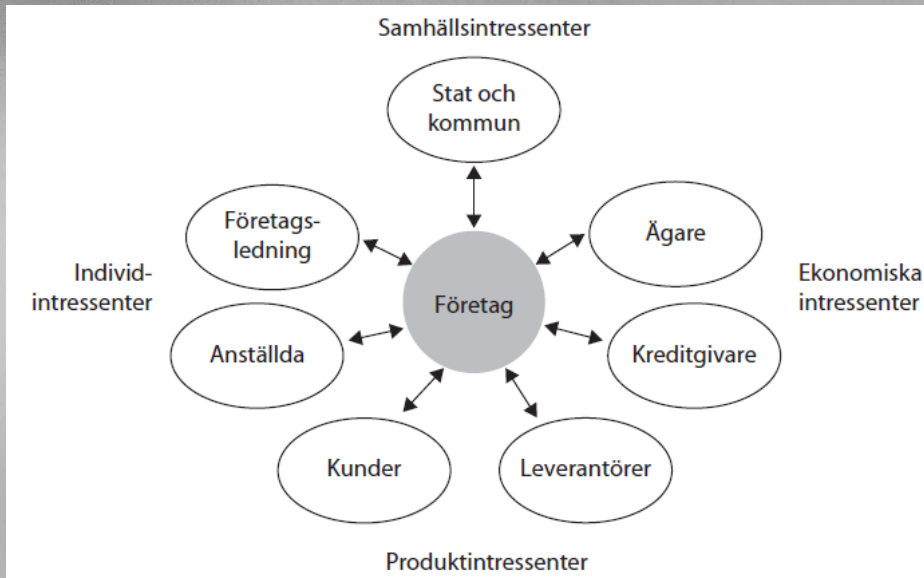
OLIKA EKONOMISKA SYSTEM

- Marknadsekonomi
- Planekonomi
- Blandekonomi

Prisbildning - öppen marknad

Intressentmodellen

Lagstiftning

Lagstiftning reglerar företagens förhållande till olika aktörer:

- Stat och kommun
- Finansiärer och ägare
- Kunder
- Konkurrenter
- Leverantörer
- Företagets anställda

Olika bolagsformer

- Enskild firma
- Handelsbolag
 - Kommanditbolag
- Aktiebolag
 - Privat
 - Publikt
- Ekonomisk förening
- *Ideell förening*
- *Stiftelse*

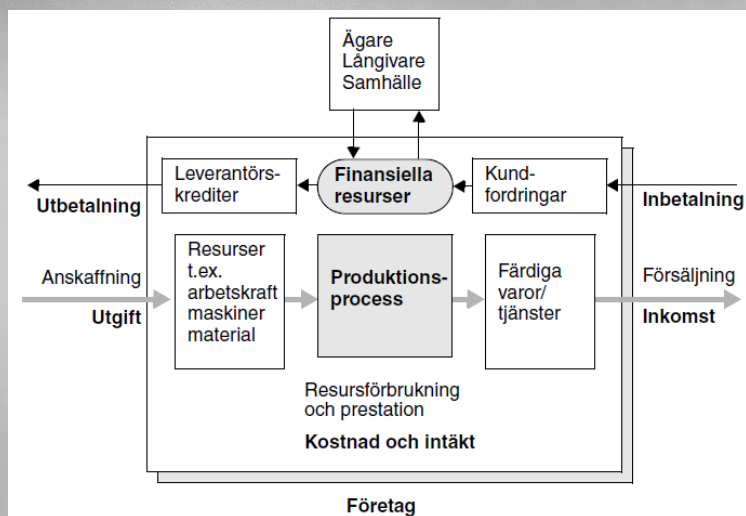
Företaget o dess anställda

- Regleras till stor del av arbetsmarknadens parter:
 - Arbetstagarorganisationer
 - Arbetsgivarorganisationer
- Lagen om anställningsskydd (LAS) (1982:80)
- Medbestämmandelagen (MBL) (1976:580)
- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Arbetstidslagen (1982:673)
- Semesterlagen (1977:480)
- Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Ekonomiska grundbegrepp

- Ekonomi - Hushållning med begränsade resurser
- Produktivitet = $\text{Prestationer} / \text{resursförbrukning}$
- Effektivitet- *graden av måluppfyllelse i förhållande till resursanvändning*
 - Inre effektivitet – göra saker rätt (interna processer m m)
 - Yttre effektivitet – göra rätt saker (marknadsperspektiv)

Ekonomiska grundbegrepp (forts.)

Ekonomiska grundbegrepp

- Inkomst – Utgift
- Inbetalning – Utbetalning
- Intäkt – Kostnad
- Fasta kostnader – Rörliga kostnader
- Direkta kostnader – Indirekta kostnader
- Alternativkostnad

Inkomst och utgift

- **Inkomst** värdet av en såld resurs, uppstår vid försäljningstillfället
registreras i bokföring när faktura skickas
- **Utgift** värdet av en köpt resurs uppstår vid anskaffningstillfället
registreras i bokföring när faktura erhålls

Inbetalning och utbetalning

- Betalningsströmmar, kassaflöde – likviditet
- **Inbetalning** – kassaflöde in till företaget, uppstår vid betalningstillfället, t ex när en kund betalar för en faktura
- **Utbetalning** – kassaflöde ut från företaget, uppstår också vid betalningstillfället, t ex när företaget betalar en leverantör för en vara eller tjänst.

Intäkt och kostnad

- **Intäkter** är värdet av levererade prestationer under en viss period.
- **Kostnader** är värdet av förbrukade resurser under en viss period.
- **Resultat = Intäkter – Kostnader**

Alternativkostnad

Alternativkostnad

- är den förlorade intäkten från det alternativet man inte valt att nyttja
- är det värde man går miste om genom att inte välja det **bästa** alternativet att utnyttja sina resurser på

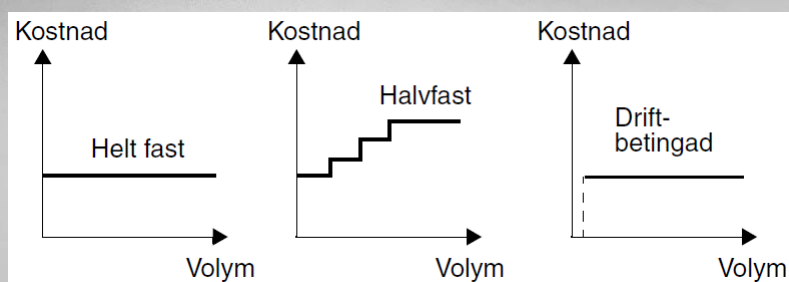
Resultatanalys

- Kalkylering baserad på rörliga och fasta kostnader
- Rörliga kostnader – varierar med produktionsvolymen
- Fasta kostnader – varierar inte med produktionsvolymen

Fasta kostnader

- *Helt fasta kostnader*
 - samma för varje möjlig produktionsvolym inklusive noll
- *Driftsbetingade fasta kostnader*
 - samma för varje möjlig produktionsvolym förutom då ingen produktion alls äger rum
- *Halvfasta kostnader*
 - helt fasta på en viss nivå i ett visst volymintervall, men helt fasta på andra nivåer i andra volymintervall

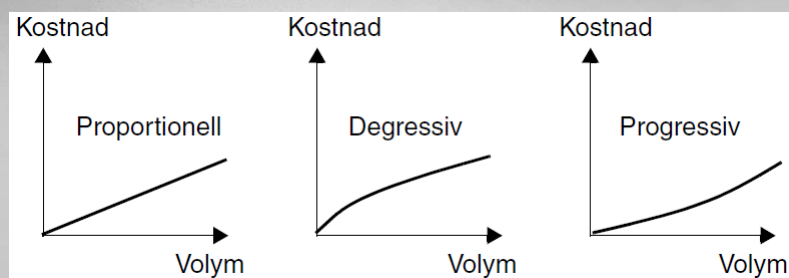
Olika typer av fasta kostnader

Rörliga kostnader

- *Proportionellt rörliga kostnader*
 - förändras linjärt med produktions- eller försäljningsvolymen
- *Progressivt rörliga kostnader*
 - ökar snabbare än volymen (t.ex. lönekostnader vid arbete som utförs på övertid)
- *Degressivt rörliga kostnader*
 - ökar långsammare än volymen (t.ex. kostnader för inköp av råmaterial när kvantitetsrabatter erhålls)
- Rörliga kostnader antas kalkylmässigt ofta vara proportionellt rörliga även om det i praktiken finns en viss progressivitet eller degressivitet.
- Påtaglig icke-linearitet får dock inte bortses från!

Olika typer av rörliga kostnader

Resultatanalys - beräkning

- Resultat = Totala intäkter – Totala kostnader
- Totala kostnader = FK + (RK * volym)
- Totala intäkter = pris * volym
- Kritisk volym och kritiskt omsättning
- Säkerhetsmarginal (omsättning, volym eller andel/procent)
 - Verklig volym – kritisk volym = säkerhetsmarginal volym
 - Verklig omsättning – kritisk omsättning = säkerhetsmarginal vol.
 - (verklig volym – kritisk volym)/ verklig volym = säkerhetsmarginal %

Resultatanalys - tabell

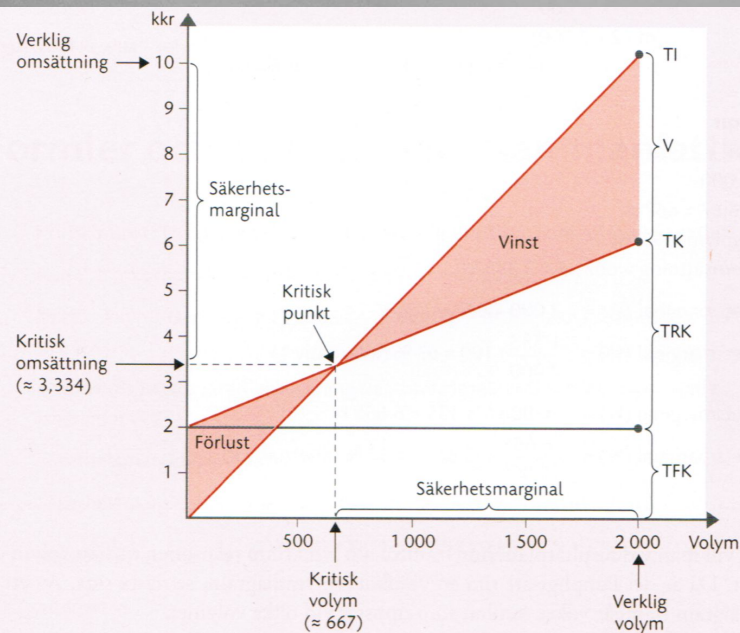
Pris: 5 kr/st

Fast kostnad: 2 000 kr

Rörlig kostnad: 2 kr/st

(enhet: kr)	Volym 0	Volym 1000	Volym 2000
Tot intäkt (TI)	0	5 000	10 000
Fast kostn	2 000	2 000	2 000
Tot Rörl kostn	0	2 000	4 000
Tot kostn (TK)	2000	4 000	6 000
Resultat (TI-TK)	- 2 000	1 000	4 000

Resultatdiagram

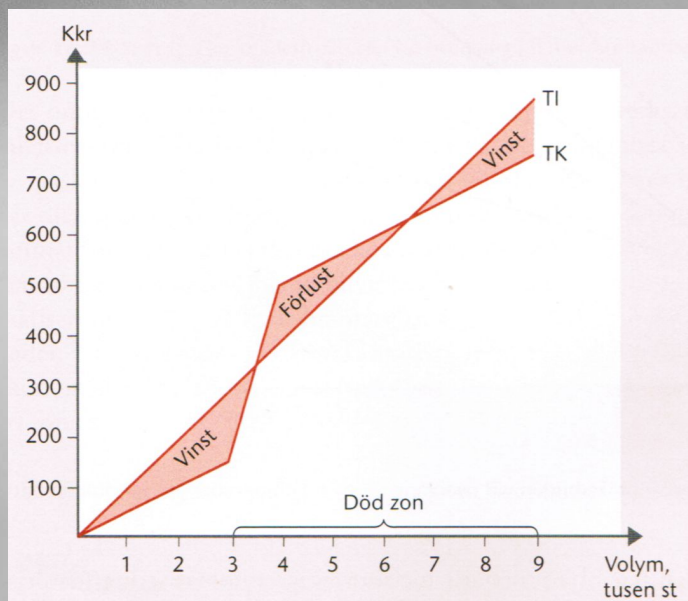
Känslighetsanalys

- Att förändra en eller flera förutsättningar och studera vad det får för effekt på den kalkylmässiga lösningen.
- Viktigt verktyg!

Död zon

- Ett volymintervall där ökade intäkter ännu inte uppväger de ökade totala kostnaderna
- Vid halvfasta kostnader uppstår ofta *tröskeleffekter*
- När en volymökning leder till en (tillfällig) resultatförsämring p.g.a. halvfasta kostnader

Död zon - illustration

Sammanfattning

- Marknadsekonomi – industriell ekonomi
- Intressentmodellen
- Företagets omvärld – regelverk
- Ekonomiska grundbegrepp
- Resultatanalys
- Resultat
 - Beräkning
 - Diagram
- Känslighetsanalys
- Död zon